

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально-науковий інститут мистецтв

**Кафедра методики викладання образотворчого і декоративно-прикладного
мистецтва та дизайну**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Освітня програма Середня освіта «Образотворче мистецтво»

Першого (бакалаврського) рівня

**Спеціальність 014 «Середня освіта
(за предметними спеціальностями)»**

Спеціалізація 014.12 «Образотворче мистецтво»

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

**Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “10” вересня 2023_р.**

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу
6. Ресурсне забезпечення
7. Контактна інформація
8. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Історія української культури
Освітня програма	Середня освіта «Образотворче мистецтво»
Спеціалізація (за наявності)	014.12 «Образотворче мистецтво»
Спеціальність	014 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)»
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Освітній рівень	Першого (бакалаврського) рівня
Статус дисципліни	(основна)
Курс / семестр	2 курс, 3 семестр;
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 18 год. Семінарські – 12 год. Самостійна робота – 60 год.
Мова викладання	Українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/course/view/6673

2. Опис дисципліни

Вивчення навчальної дисципліни «Історія української культури» зумовлено потребою глибшого пізнання національної ідентичності здобувачами вищої освіти. Розвиток інтелектуальної складової майбутніх педагогів потребує засвоєння знань з формування етапів культурного становлення української державності. Курс навчальної дисципліни передбачає вивчення важливих етапів становлення духовної та матеріальної культури України від найдавніших часів до сьогодення. Особлива увага приділена розгляду важливих питань становлення ідентичності української нації в різних історико-політичних умовах; формування художньої виразності в творах образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва; виявлення взаємовпливів світової та української культури.

Метою курсу є вивчення історії українського народу в контексті мистецьких видозмін від найдавніших до сучасних проявів. Вивчення курсу направлене на узагальнення знань з історії розвитку народного і професійного мистецтва. Також основними цілями дисципліни є: формування усесторонньо-розвинених майбутніх фахівців галузі; набуття необхідних знань для теоретичної та практичної професійної діяльності; патріотичне виховання тощо.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен **знати**:

- культурні епохи та їх хронологічні рамки;
- види та типи мистецтва;
- особливості розвитку культури в той чи інший історичний період;
- теорії дослідження української культури;
- основну літературу;
- шляхи пізнання культурної спадщини України;
- знати термінологію;

- пам'ятки української культури;
- художню діяльність видатних митців України.

Вміти:

- аналізувати культурні явища та події;
- визначати естетичні вектори розвитку культури різних історичних періодів;
- розробляти власні гіпотези, щодо дослідження історії української культури;
- втілювати авторські ідеї в організацію та проведення культурних проєктів;
- визначати художню цінність творів мистецтва;
- застосовувати освітні методики викладання в сучасних умовах;
- здійснювати художньо-творчу діяльність, використовуючи досвід митців;
- використовувати власні знання в процесі освітньо-практичної діяльності.

Програмні компетентності

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 1. Здатність письмово й усно спілкуватися (комунікувати) українською - державною мовою; здатність реагувати мовними засобами на повний спектр соціальних і культурних явищ – у навчанні і на практиці; здатність використовувати засоби художньої виразності у сучасному полікультурному просторі.

ЗК 4. Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію в загальноосвітньому процесі, працювати в команді з дотриманням етичних норм і цінностей сучасного мультикультурного суспільства, діяти соціально відповідально, толерантно та коректно.

ЗК 5. Здатність вчитися самостійно й автономно, розробляти власну траєкторію саморозвитку упродовж навчання в університеті та усього життя.

ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї, вміння диференціювати традиційні та інноваційні способи вирішення завдань та знаходити межі їхнього застосування у навчально-виховному процесі.

ЗК 7. Здатність забезпечувати особисту та групову відповідальність за дотримання виконавської дисципліни, вміння визначати і наполегливо реалізовувати поставлені завдання і взяті зобов'язання.

Фахові компетентності

ФК 6. Здатність до творчої, художньо-педагогічної, організаторської та художньо-естетичної діяльності, спрямованої на духовний і культурний розвиток особистості.

ФК 7. Здатність планувати процес навчання образотворчого мистецтва у загальноосвітній школі та у позашкільних закладах, забезпечувати його реалізацію та оцінку отриманих результатів.

ФК 8. Здатність до організації і проведення позаурочної та позакласної роботи (вихід на пленер, екскурсії в музейні установи, участь у мистецьких проєктах, майстер-класах, виставках).

ФК 9. Здатність до застосування в освітньому процесі сучасних художньо-педагогічних технологій.

ФК 10. Здатність керувати художньо-творчою діяльністю учнів, враховуючи їх вікові та індивідуальні особливості.

ФК 11. Здатність до виявлення творчих здібностей дитини, засобами

діагностики навчальних та художньо-творчих досягнень учнів та прогнозування їх особистісного розвитку.

ФК 12. Здатність застосовувати образотворче мистецтво як засіб естетичного виховання школярів.

ФК 13. Здатність застосовувати сучасні методики і освітні технології для забезпечення якості оволодіння основами образотворчості в закладах загальної середньої та позашкільної освіти з образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва, початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладах з поглибленим вивченням образотворчого мистецтва.

Програмні результати навчання

ПРН 1. Вміння вирішувати нестандартні проблем та завдань в галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що потребують інтегрованих знань застосування певних теорій і методів відповідної науки.

ПРН 2. Вміння провадити урочну (класну) та позаурочну діяльність з образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва.

ПРН 3. Знання етапності процесу формування уявлень про сутність, види та жанри мистецтва; оперування системою мистецьких знань, художньо-естетичних понять і категорій, необхідних для викладання образотворчих дисциплін у школі та позашкільних закладах.

ПРН 5. Вміння використовувати власні знання в процесі освітньо-практичної діяльності.

ПРН 6. формування художньої компетентності школяра: знання, уміння, досвід, особистісні якості для успішної художньої діяльності усвідомлюючи відповідальність за її результати.

ПРН 9. розвиток загальних творчих здібностей; стимулювання образного мислення, формування навичок художньої самоосвіти розвинути особистість.

ПРН 10. Уміння застосувати у професійній діяльності фундаментальні знання з комп'ютерних технологій.

ПРН 14. Здатність застосовувати сучасні методики і освітні технології для забезпечення якості вивчення учнями образотворчого мистецтва в закладах загальної середньої та позашкільної освіти.

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
Модуль 1. Культура стародавнього світу на українських землях.			
1	Поняття та підходи до вивчення історії української культури.	Знати означення терміну «культура»; ознайомлення з літературною базою; володіння науковою термінологією; вивчення теорії історії української культури; набуття знання основних етапів становлення української культури.	Письмове завдання

2.	Форми найдавнішої української культури: періодизація, особливості розвитку, мистецькі артефакти	Знати періодизацію найдавнішої української культури; генерувати нові ідеї відносно вивчених артефактів мистецтва; виявляти особливості розвитку генези матеріальної культури на території давньої України; вміти аналізувати твори матеріальної культури та визначати їхню художню цінність.	Письмове завдання
3.	Особливості трипільської культури (символіка орнаменту)	Вивчити суспільний уклад трипільського етносу; розглянути матеріальні артефакти культурного надбання трипільців; розглянути символіку трипільського орнаменту; вміти проводити аналіз символіки орнаменту трипільської кераміки.	Письмове завдання
4.	Культура скіфо-сарматська та слов'янських племен.	Знати відміни в культурах племен скіфів, сарматів та слов'ян; розглянути археологічні знахідки цих культур; розуміти особливості мистецтва культури скіфів, сарматів та слов'ян; розрізнити матеріальну та духовну складові культури.	Тестування

Модуль 2. Культура середніх віків на українських землях з V ст. по XVII ст.

5.	Культура княжого періоду IX – XII ст. Особливості розвитку образотворчого та декоративного мистецтва Київської Русі.	Знати історію поширення християнства на українських землях; виявляти впливи християнського віровчення на розвиток образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва Київської Русі; визначати впливи Візантійського мистецтва на культуру княжого періоду; розглянути видатні пам'ятки культури IX – XII ст. у тому числі і на західноукраїнських землях.	Письмове завдання. Альбом презентації.
6.	Культурна спадщина Галицько-Волинського князівства.	Ознайомитись з архітектурними пам'ятками заповідника «Древній Галич»; знати історію князівства; розуміти значення культурної спадщини в контексті світового мистецтва; розглянути археологічні колекції; визначити соціокультурне значення Галицько-Волинського князівства.	Письмове завдання

7.	Освіта і культура України за часів Литовського князівства і Речі Посполитої.	Знати які позитивні та негативні наслідки для розвитку української культури мало перебування України в складі Литви та Польщі; визначити значення козацтва в утвердженні культурної самобутності українського народу; розглянути діяльність найважливіші осередки освіти в Україні у XIV–першій половині XVII ст.	Гестування
----	--	---	------------

Модуль 3. Культура нового часу (XVII – XIX ст.).

8.	Культура України доби бароко. Освіта, наука, література.	Визначити особливості розвитку української культури другої половини XVII–кінця XVIII ст.; розглянути історію Києво-Могилянської академії – центр освіти; з'ясувати роль Києво-Могилянської академії в розвитку культури України; знати спільне й особливе між українським бароко та здобутками світового мистецтва.	Письмове завдання
9.	Життя і творчість Сковороди Г. С. – філософа, педагога, поета.	Знати життєпис Сковороди Г. С.; розглянути викладацьку діяльність за етапами – в Переяславі та Ковряях (1750—1759), Харкові (1759—1762), на Слобожанщині (1762—1768); знати відомі твори автора; засвоїти філософські парадигми Сковороди Г. С.	Письмове завдання
10.	Значення творчості Шевченка Т.Г. у становленні національної ідеї.	Визначити основні напрями та етапи творчості Шевченка Т. Г.; розуміти у чому полягає значення творчості Т. Шевченка; вміти проводити аналіз творчості; знати поетичні та живописні твори.	Письмове завдання
11.	Художня культура другої половини XIX ст.	Розглянути стан розвитку образотворчого мистецтва; ознайомитись з творчістю видатних українських художників; простежити за розвитком реалістичного художнього напрямку в українському образотворчому мистецтві; на конкретних прикладах охарактеризувати мистецтво архітектури та скульптури.	Гестування

Модуль 4. Українська культура XX – початку XXI ст. (новітній час).

12.	Мистецтво модернізму в культурі першої	Знати світоглядні та філософські засади модернізму, його найтипівіші ознаки в образотворчому мистецтві; розглянути творчість найвидатніших західноукраїнських художників початку XX ст.,	Письмове завдання
-----	--	--	-------------------

	половини XX ст.	зокрема О. Новаківського та Й. Бокшая; розуміти ідейні парадигми мистецтва українського авангарду.	
13.	Культура незалежної України.	Розуміти зміни, що відбулись після проголошення незалежності України в освіті та мистецтві; визначити як вплинули політичні зміни в Україні на українське національно-культурне відродження; розглянути процеси відновлення духовного життя українців і розвиток сакрального мистецтва; обґрунтувати значення появи нових методів та підходів у образотворчому мистецтві; визначити досягнення та проблеми культури незалежної України.	Письмове завдання
14.	Розвиток освіти на Прикарпатті: мистецькі школи, професійні технічні училища, заклади вищої освіти.	Володіти знаннями про історію становлення професійної освіти на Прикарпатті; знати особливості організації вищої освіти; ознайомитись зі студентським путівником https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/10/Студентський_путівник_2019-20-25.10.pdf	Тестування

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекції	15
Семінарські	20
Самостійна робота	15
Екзамен	50
Максимальна кількість балів	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Види навчальної роботи	Навчальні тижні																	Разом
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Лекції		1	2	2	2	2	2		2		2							15
Семінарські з-тя								3		3		4		5			5	20
Самостійна р-та									5						5	5		15
Індивідуальні завдання																		-
Залік /Екзамен																	50	50
Всього за тиж-нь		1	2	2	2	2	2	3	7	3	2	4		5	5	5	50	100

Примітка: не рекомендується на один тиждень планувати кілька форм контролю.

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа, комп'ютери та інше
Основна література:	
<ol style="list-style-type: none">1. Білоцерківський В. Я. Історія України: навч. посібник / В. Я. Білоцерківський. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 536 с.2. Безклубенко С. Українська культура: погляд крізь віки. Історико-теоретичні нариси. Ужгород: Карпати, 2006. 512 с.3. Букач В. М. Історія української культури. Посібник: методичні рекомендації до самостійної роботи для здобувачів вищої освіти. Одеса: ПНПУ, 2021. 120 с.4. Висоцький О. Ю. Історія української культури: навч. посібник Дніпропетровськ: НМетАУ, 2009. 130 с.5. Головка О. В. Історія української культури: Навчальний посібник. Харків: ХДУХТ, 2011. 52 с.6. Гомотюк О. Є. Історія українського народу у науково-освітньому просторі кінця XIX – початку XX століття. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Історія. Тернопіль: Видво ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2013. Вип. 1, ч. 2. С. 132–139.7. Зеліско Л. І. Культурологія : навчально-методичний посібник для студентів усіх форм навчання. Івано-Франківськ, 2017. 128 с.8. Зарішняк І. М., Творун С. О. Історія української культури: навч. посіб. Вінниця: Едельвейс і К, 2011. 326 с.9. Історія української культури: Курс лекцій (під загальною редакцією доктора історичних наук С. О. Костилюєвої. Київ: ІВЦ «Видавництво «Політехніка», 2010. 334 с.10. Історія української культури: навчальний посібник для студентів і курсантів вищих навчальних закладів МВС України / авт. кол.; за ред. М.П. Гетьманчука. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2011. 348 с.11. Колтунов О. Ю., Уварова О. О. Історія української культури : навч. посібник. Одеса : ОНМедУ, 2011. 316 с.12. Крижановська Н. Є., Нефьодов Д. В. Історія української культури: навчально-методичний посібник. Херсон: Грінь Д.С., 2015. 200 с.13. Масол Л. М., Ничкало С. А., Веселовська Г. І., Оніщенко О. І. Єудожня культура України: навч. посібник. Київ: Вища школа, 2006. 239 с.14. Пальм Н. Д., Гетало Т. Є. Історія української культури : навчальний посібник. Харків: Видавництво ХНЕУ, 2013. 296 с.15. Подольська Є. А., Лихвар В. Д., Іванова К. А. Культурологія: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2003. 288 с.16. Шабанова Ю.О., Тарасова Н.Ю., Дичковська О.Я. Історія української культури. Навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання. Дніпропетровськ, 2012. 141 с.	
Додаткова література:	
<ol style="list-style-type: none">1. Брайчевський М. Ю. Утвердження християнства на Русі. Київ: Наукова думка, 1988. 262 с.	

2. Білоконенко С. П., Гонтар О. В., Котова Н. О. Українська та зарубіжна культура. Історія України (вибрані лекції): навч. посібник. Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2004. 332 с.
3. Відейко М. Ю. Трипільська цивілізація. Київ: Критика, 2003. 184 с.
4. Власов В. С. Історія української культури: від середньовіччя до початку новітньої доби: навч. посіб. до курсу за вибором для 10–11 кл. сусп.-гуманіт. напряму загальноосвіт. навч. закл. Київ: Педагогічна думка, 2012. 128 с.
5. Гриценко Т. Б., Гриценко С. П., Кондратюк А. Ю. Культурологія: навч. посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2007. 392 с.
6. Історія світової та української культури : підруч. для вищ. закл. освіти / В. А. Греченко, І. В. Чорний, В. А. Кушнерук, В. А. Рижко. Київ: Літера, 2000. 464 с.
7. Кравченко І. Запорозжці: до історії козацької культури. Київ: Мистецтво, 1993. 400 с.
8. Кравич Д. П., Овсійчук В. А., Черепанова С. О. Українське мистецтво : навч. посібник : у 3 ч. Львів: Світ, 2003. Ч. I. 256 с.
9. Литвин В. М. Історія України : у 3 т. / В. М. Литвин; відп. ред. В. А. Смолій. Т. 2: Кінець XVIII–початок XX ст. Київ: Вид. дім «Альтернативи», 2005. 759 с.
10. Онопрієнко В. І. Історія української науки XIX–XX століть : навч. посібник. Київ: Либідь, 1998. 304 с.
11. Попович М. Нарис історії культури України. Київ: АртЕк, 1998. 728 с.
12. Тимофієнко В. І. Архітектура і монументальне мистецтво. Терміни та поняття. Київ: Вид-во Інституту проблем сучасного мистецтва. Головкивархітектура, 2002. 472 с.
13. Яворницький Д. І. Історія запорізьких козаків: у 3 т. Т. 1. Київ: Наукова думка, 1990. 581 с.
14. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної і ранньомодерної України. Київ: Генеза, 2006. 585 с.

7. Контактна інформація

Кафедра	Кафедра методики викладання образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та дизайну, м. Івано-Франківськ, вул. Української перемоги 34 а, Навчально-науковий інститут мистецтв, каб. 308. Сайт кафедри: https://kmvodpmd.pnu.edu.ua/ електронна адреса кафедри: kmvodpmd@pnu.edu.ua
Викладач	Доцент Дяків Марія Володимирівна
Контактна інформація викладача	Електронна адреса: mariia.dyakiv@pnu.edu.ua

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	<p>Політику, стандарти та процедури дотримання академічної доброчесності визначено в таких документах ЗВО: 1. Положенні про запобіганні академічному плагіату (нова редакція)у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника: https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/04/nova-redaktsiia-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu.pdf метою якого є запобігання та виявлення плагіату в наукових, навчально- і науково-методичних роботах науково-педагогічних працівників, здобувачів всіх освітніх ступенів (ОС) та форм навчання; розвитку навичок коректної роботи із джерелами інформації та впровадження практики належного цитування; дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань; активізації самостійності й індивідуальності при створенні авторського твору і відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування.</p> <p>1. Положенні про Комісію з питань етики та академічної доброчесності (нова редакція), https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/10/Нова-редакція-Положення-про-запобігання-академічному-плагіату.pdf , в якому зазначаються права та обов'язки комісії, вимоги до її складу та порядок роботи;</p> <p>2. Кодекси честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (нова редакція), https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/02/%D0%9A%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81-%D1%87%D0%B5%D1%81%D1%82%D1%96-%D0%9F%D0%9D%D0%A3-2021.pdf, в якому принцип академічної доброчесності сформульовано як один із основних принципів</p>
--------------------------	---

	поведінки члена університетської громади.
Пропуски занять (відпрацювання)	Відпрацювання несвоєчасного виконання завдань здійснюються у вигляді підготовки індивідуальних завдань (наукових повідомлень, проєктів, презентацій, рефератів).
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	Освітній процес здійснюється згідно графіку навчального процесу. Студенти університету, які не виконали індивідуальний навчальний план семестру з однієї, двох або трьох дисциплін і при семестровому контролі отримали оцінку «незараховано» чи «незадовільно» (FX або F) мають право (за особистим бажанням) на повторне проходження навчальної дисципліни, вивчення якої може бути перенесене на наступний навчальний період, що регулюється Положенням про порядок повторного вивчення дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS (№ 18 від 2.02. 2016 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.), яке регламентує процедуру повторного вивчення навчальної дисципліни, тобто ліквідації академічної заборгованості https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/povtorne-vuvchennia_nove.pdf
Додаткові бали	Згідно Порядку організації та проведення оцінювання успішності студентів Прикарпатського національного університету імені В.Стефаника (від 26 листопада 2019 р. №799) при проведенні поточного та модульного контролю за рішенням кафедри студентам, які брали участь у науково-дослідній роботі (роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій), а також були учасниками олімпіад, конкурсів тощо, можуть присуджуватися додаткові бали.
Неформальна освіта	Неформальна освіта регулюються Положенням про визнання результатів навчання, здобутих

	<p>шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (Редакція 3) (введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.)</p> <p>https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf</p>
--	---

Викладач _____